

Zarja izhaja vsak dan razen nedelje in praznikov ob polu enajstih dopoldne. — Naročnina z dostavljanjem na dom ali po pošti K 1.50. Posamezna številka 6 v. Letna naročnina K 18.—, polletna K 9.—, četrletna K 4.50. — Za inozemstvo K 30.—. — Naslov: Upravništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6, II. nadstr. Uradne ure za stranke od 11.—12. dopoldan in od 6.—7. zvečer.

ZARJA

Posamezna številka 6 vinarjev.

Uredništvo v Ljubljani sprejema vse uredniške rokopise, ki jih ne vrača. — Upravništvo sprejema naročnino in inserate. — Nefrankirana pisma se ne sprejemajo. — Cena inseratov: Enostopna petitvrstica 20 vin., pogojeni prostor 25 vin., poslana in razglasi 30 vin. — Naslov: Uredništvo „Zarje“ v Ljubljani, Šelenburgova ul. 6, II., uradne ure za stranke od 9.—12. dop. in od 1/26.—1/27. zv. — Reklamacije poštnine proste.

Štev. 53.

V Ljubljani, v ponedeljek dne 7. avgusta 1911.

Leto I.

Naši rudarji v Ljubljani.

Včerajšnji dan lahko zabeleži jugoslovanska socialna demokracija med najbolj radostnimi in najbolj častnimi v svoji zgodovini. Izlet, ki so ga priredili naši vrli sodrugi iz Hrastnika, Trbovelj in Zagorja, teh trdnjav socialistične misli na Slovenskem, je dosegel v vsakem oziru krasen uspeh. Neugodne zdravstvene razmere, ki so se zadnji čas razvile v Trstu, so preprečile sočasni prihod tržaških sodrugov in naravno je, da so to ljubljanski sodrugi tembolj obžalovali, ker ni bilo nikakor več mogoče spojit oba izleta. Ljubljansko delavstvo pa upa, da bo kolere v Trstu kmalu konec — po zadnjih poročilih je to pričakovanje upravičeno — in da jih bodo kmalu lahko sprejeli enako pristržno kakor včeraj naše rudarje.

V soboto se je nebo precej kisalo in marsikateri sodrug v Ljubljani in okolici je šel s strahom spat, da pride sicer davno zaželeni dež prav v nedeljo, ko bi ga bilo najmanj treba. Toda že po noči se je bilo popolnoma izjasnilo in jutro je vstajajočim delavcem pokazalo, da je bil strah neutemeljen. V velikih gručinah so se ljubljanski sodrugi zbirali na prostnem dvorišču v Šelenburgovi ulici, kjer je sedež „Vzajemnosti“; Vodmačani, Moščani, Šišenčani in Vičani pa so prišli korporativno. Točno ob osmih je povorka s svojimi zastavami odkorakala na kolodvor sprejet goste.

Na kolodvoru.

Ravno o pravem času je spreved s svojimi zastavami prikorakal na postajo. Množica se je vsula na restavracijski vrt, tisti, ki niso na vrtu več našli prostora, pa so napravili špalir pred izhodom. Točno kakor je bilo določeno, ob 8 uri 17 minut, je prisopihal posebni vlak, pozdravljen od ljubljanskih in okoličanskih sodrugov z burnimi živio klici. Iz vlaka je donela socialistična koračnica, marljivi pevski zbor „Vzajemnosti“ pa je zapel pevski pozdrav.

Brez zaprek so se izletniki izkrcali. Z delavci je prišlo tudi mnogo žena. A tudi ljubljanske sodruginje so bile na svojem mestu. V velikem številu zbrane so pričakovale goste v prvi vrsti gostega špalirja in jih pozdravljale po najlepši šegi svojega spola: s šopki cvetlic, s katerimi so obsipavale naše drage izletnike kakor z dežjem barv in dišave.

Na kolodvoru je bilo zbranega tudi mnogo nedelavskega občinstva, ki je z vidnim zanimanjem in simpatično opazovalo sprejem.

Spreved v mesto.

Pod spretnim vodstvom sodruga Toka n'a so reditelji v najkrajšem času organizirali spre-

vod. Premišljene priprave so se izvršno obnesle. Izletnikom ni bilo treba postajati pred kolodvorom; kakor so prihajali iz vlaka, so bili že neopaženo vsak na svojem mestu in komaj nekoliko minut je minilo, pa se je spreved jel pomikati proti mestu.

Na čelu je korakala zagorska rudarska godba, kateri naj na tem mestu izrečemo zaslužen priznanje. Takoj za godbo so korakali izletniki s svojo lepo zastavo, potem pa so se povrstili sodrugi iz Šiške, z Viča, iz Most in Novega Vodmata ter iz Ljubljane, tudi z rdečimi zastavami.

Spreved, v katerem je bilo okrog tritisoč ljudi, je brez zadržka korakal skozi drevored ob južni železnici, brez zadržka po vsej Dunajski cesti, mimo glavne pošte, po Fran Josipovi cesti do Narodnega Doma, kjer se je ustavil.

Med potjo je ves čas svirala godba. Po ulicah je bilo vse polno ljudstva, opazujočega imponantni spreved in prijazno pozdravljajočega goste.

Pred Narodnim domom.

S stopnic Narodnega doma je imel opazovalec prekrasen pogled. Ves trg in bližnje okolice, zlasti ves prostor v senci je napolnila gosta množica, izmed katerega so se ponosno dvigale v jutranjem solncu še živjše rdeče zastave. Zadej in na desni je gosto zelenje parka in vrtov napravilo najlepši okvir tej sliki. Na levi je gledališče arhitektonično zaključilo scenarijo, dalje pa je plaval pogled čez muzej proti prijaznemu tivolskemu gozdu in Rožniku, vračajoč se pa je še tako lahko odpočil na Trubarjevem spomeniku, tem najlepšim kiparskem umotvoru, kar jih ima Ljubljana.

Tukaj so se imeli opraviti pozdravi in odzdravi.

Solnce je jelo že močno pripekati ter je od minute do minute bolj darežljivo sipalo svojo preobilno blagodat na zemljo. Toda množica ni posebno pazila na to. Pevski zbor „Vzajemnosti“ je zapel in nastala je splošna tišina.

Nato je stopil na prag Narodnega Doma sodrug dr. Tomšič,

da pozdravi goste v imenu „Vzajemnosti“ približno s sledečimi besedami:

Sodrugi in prijatelji! Prijetno nalogo imam, da Vas v imenu splošne delavske zveze „Vzajemnosti“ pozdravim kot mile goste v Ljubljani. Ljubljansko delavstvo se je veselilo Vašega prihoda, ker je vedelo, da ima pričakovati sodruga in sotrpine, preizkušane v nešteti bojih, ter Vas pozna izza dolgih let kot zavedne delavce, kot zanesljive tovariše, neomahljive in neutrudljive v trdnem delu za vzvišene cilje, ki so skupni Vam in nam. Ljub-

— Posljejo jih... a kaj za to? — je vprašal Ribin.

— A knjige ste delili vi, a ne oni! Potem morate vi v ječo...

— Čudak! — se je zasmejal Ribin in se z rokami tolkel po kolenih. — Kdo se spomni name? Na preprostega kmeta? Ali se ti pečajo s takimi stvarmi? Knjiga je stvar gospode, ona je zanjo odgovorna...

Mati je čutila, da Pavel ne razume Ribina, in videla, da je namrščil oči, da je ozlovoljen. Oprezno in mehko je dejala:

— Mihajl Ivanovič hoče opraviti delo, a stroške naj plačajo drugi...

— Tako je! — je pritrdil Ribin in si pogladil brado.

— Mama! — je suho dejal Pavel. — Če mi kdo izmed naših, na primer Andrej, podtakne kakšno stvar, a mene posljejo v ječo — kaj porečeš na to?

Mati je zatrepetala, negotovo je pogledala sina in odkimala z glavo:

— Kako bi mogel sodrug napram sodrugu tako delati?

— Aha! — je dejal Ribin. — Razumel sem te, Pavel.

Posmehljivo se je obrnil k materi.

— To, mati, je tenka zvijača.

A Pavla je začel poučevati:

— Zelena je tvoja modrost, brat. Pri tajnih rečeh ne vprašamo po poštenosti. Premisli... prvič posade v ječo fanta, pri katerem staknejo knjigo, a ne učiteljev. Drugič, če dele učitelji dovoljene knjige, so v njih iste reči

ljansko in okoličansko delavstvo se veseli, da more pozdraviti sodruga, ki so bili vedno na naši ideali. Danes, ko ste prišli med nas, da se še bliže seznanimo, Vam želimo, da bi Vam te ure postale čim prijetnejše in da bi odnesli čim lepše spomine s seboj: Vaš izlet pa naj posluži tudi Vam in nam, da osvežimo svojega duha in da se okrepcamo za velike boje proletariata, zavedajočega se ne le svojega trpljenja temveč tudi svojega velikega pomena v človeški družbi in svoje zgodovinske naloge. Bodite nam pozdravljeni kot bratje od srca! (Živio klici.)

V imenu izletnikov je odgovoril

Sodr. M. Čobal:

Cenjeni sodrugi ljubljanski in okoličanski! V tem, ko Vas pozdravljam v imenu vseh izletnikov iz Zagorja, Trbovelj in Hrastnika, vam tudi izročam pozdrave onih sodrugov in znancev, ki se niso mogli udeležiti izleta. Dolej je vladala vedno ena misel med delavstvom, misel na boj za boljšo bodočnost. Naš izlet se predvsem razlikuje od izletov in veselje meščanstva, ki ima dovolj časa in cvenka za vsakovrstne zabave. Naš izlet ima predvsem namen, da nas tesneje združi in da nas moralno okrepi za neizogibne boje, ki nas čakajo. Vemo, da svojih nalog ne bomo rešili z veseljami, temveč da se moramo predvsem opirati ob močno strokovno in politično organizacijo ter da moramo imeti dobro in močno časopisje. Na to mislimo tudi danes, ko smo z veseljem prihiteli v Ljubljano, da se še bolje seznanimo, še krepkeje združimo za boj, ki ga vodi delavstvo v Ljubljani in okolici za enak cilj in z enakom orožjem kakor delavstvo v naših premogovniških krajih. V tem zmislu se vam v imenu sodrugov iz Zagorja, Trbovelj in Hrastnika zahvaljujem in vam iskreno vračam vaš pozdrav. (Glasni živio-klici.)

Potem je govoril

sodr. Mrak.

Sodrugi! Prijatelji! Vračam vam pozdrave in v imenu zagorske, trboveljske in hrastniške mladine se vam zanje najpričnejše zahvaljujem. Marsikateri je tu med vami, ki je zopet našel svojega znanca in sotrpina ter se sedaj prijateljsko pozdravlja. Mnogo jih je pa tudi takih, ki se prvič vidijo, ki so si še tujci po obrazu ter si prvič stiskajo bratsko roko. Vendar pa si pravzaprav tudi do te ure nismo bili tujci. Socialist kratkoma ne pozna besede tujec na tem mestu. Socialistu ne more biti socialist tujec in tudi nikdar tujec ni bil. Morda je tujec po obrazu, ampak soroden mu je po čustvovanju in brat po sre. Nas vse navdaja zavest bratske skupnosti, ki prešinja vse zavedno delavstvo in je temelj organizaciji socialne demokracije. V vaši sredi

vam podajamo roko kakor brat bratu. Naše slavnosti niso tako pompozne kakor slavnosti prešernega meščanstva, ki mu je prirejanje hrupnih veselje začetek in konec vsega političnega delovanja. Naša slavnost ima namen, da si poiščemo utehe in da si še bolj utrdimo zavest bratstva in solidarnosti v boju za svoj kruh, in v imenu socialistične mladine iz Zagorja, Trbovelj in Hrastnika želim, da napoči enkrat doba, ko homo od bogastva, ki ga sedaj zbiramo s svojimi žulji, dobili svoj pravični delež. Naj raste, naj živi in naj se krepki tudi naša socialistična mladinska organizacija! (Živio!)

V imenu izvrševalnega odbora je nato izpregovoril

Sodr. Etbin Kristan.

Sodrugi — rudarji! Prihiteli ste s svojimi ženami, s svojo obitelji semkaj med nas na ljubljanska tla, v prvo stolnico slovenskega naroda, v središče kulture in kulturnega življenja tega naroda, kateremu se mi, ki delamo sebi za boren vsakdanji kruh, drugim pa za oblastno bogastvo, nič manj ne prištevamo kakor oni, ki so dolga desetletja mislili, da imajo zato izključni patent. Sodrugi gostje in ljubljanci! Na teh ljubljanskih tleh, na katerih smo imeli že marsikatero vroče boje, se imajo pri današnji slavnosti v miru in slogi vzajemno približati bratska srca in se stisniti bratsko roke. Ali tudi ob tej mirni delavski slavnosti ne more proletarsko srce utipati kakor da je na svetu sam mir in pokoj. Zavednega delavca vedno navdaja misel na boj, namenjen lepši bodočnosti, ki ste mi vsi skupaj posvetili svoje najboljše moči. Sobojevniki ste prišli med tovariše, ki vam od vsega srca žele, da iz Ljubljane odnesete najlepše vtiske. Ljubljanski sodrugi, ki so vas z veseljem pričakovali, bodo skušali, da vam omogočijo spoznavati Ljubljano, kolikor jo je v tem kratkem času pač mogoče. Želimo vam, da se na današnji slavnosti čim prijetneje pozabavate in da se še tesneje sklenejo ozi med ljubljanskimi in ostalimi slovenskimi prolearci širom vseh naših dežel.

Sodrugi! Še od ene strani smo pričakovali goste, ki so nam hoteli vrniti lanski obisk. A zavratni gost iz Azije je preprečil prihod posebnega vlaka iz Trsta, ki bi pripeljal ondote sodruga v Ljubljano. Teh znancev se spominjamo s socialističnim čustvom v tej uri in kakor so oni v duhu zagotovljeni nas, tako je naša misel pri njih, ko se veselimo v svoji družbi. (Klici: Živio! Tržačani!)

Sodrugi! Oddahnili se boste danes od vsakdanjega truda in od trdih, neizgobnih bojev. Nekoliko ur človeškega veselja in užitka naj Vam poda današnji dan. Ali tudi to je priprava za novo delo, za nove boje. Kot de-

čista, če je možna prazna... Ali se spomnjaš, Pavel, da si mi enkrat razlagal, da človek misli, kakor živi: če pravi delavec — da, mora gospodar reči — ne, in če delavec pravi — ne, mora gospodar že po svoji naravi kričati — da! Tako sta tudi kmet in posestnik različni naturi. Če je kmet sit — posestnik cele noči ne spi. Seveda so v vsaki čedi garjeve ovce in nikakor ne zagovarjam vseh kmetov...

Mrko in krepko se je postavil na noge. Obraz se mu je potemnil, brada se mu je potresla, kakor da bi potihoma šklepetal z zobmi; zamolklo je nadaljeval:

Pet let sem se klatil po tovarnah in se odtujil kmetom. Dospevši na kmete sem se ozrl naokolo in sem mislil, da ne morem živeti! Razumeš? Ne morem! Tu živite in ne poznate gladi in tudi takih žalitev na... A tam se plazi glad kakor senca vse življenje za človekom in ni ga upanja na kos kruha! Glad je požrl dušo, razpraskal človeško obličje; ljudje ne živé, temveč gnijo v najhujši bedi... A vsenaokrog preže oblastnijski kakor gavrani, če nimaš kosa odveč?... Če ga opazijo, ti ga iztrgajo in te za nameček lopnejo po godcu...

Ribin se je ozrl in sklonil k Pavlu opiraje se z roko na mizo.

Slabo mi je postalo, ko sem zopet ugledal to življenje... Mislil sem, da mu nisem več kos! Zbral sem ipak svoje moči in si mislil: Kaj se šališ, duša moja! Tu ostanem...

(Dalje.)

MAKSIM GORKIJ:

Mati.

Socialen roman v dveh delih.

Tako, tako. Pri nas je mnogo prijateljev knjig. Učitelj jih jim je poslalil... dober deček, četudi duhovskega poklica. Tudi učiteljico imamo, sedem vrst vstran... Ampak s prepovedanimi knjigami ti ne delajo, uradniki so, pa se boje. A jaz bi imel rad prepovedano, ostro knjigo... podtaknem jim jo... Če jo opazi nadzornik ali pop — si mislijo, da jih učitelji sejejo! A jaz ostanem v ozadju.

Zadovoljen s svojo modrostjo je veselo pokazal zobe.

— Glej ga! — je dejala mati. — Izgledaš kakor medved, a živiš kot lisjak...

Pavel je vstal in korakajoč po izbi z enakovrednimi koraki je dejal:

— Knjige vam damo... ampak vaš način ni lep, Mihajl Ivanovič...

— Zakaj ni lep? — je vprašal Ribin in široko odprl oči.

— Za to, kar delate, morate sami odgovarjati... To početje, da zvrčate odgovornost na druge, ni čedno! — Pavlov glas je zvenel ostro, očitajoče.

Ribin je pogledal v tla, zmajal z glavo in dejal:

— Nejasno govoriš.

— Kaj mislite, — je vprašal Pavel in se ustavil pred njim, — če pridejo učitelji na sum, da razdajajo prepovedane knjige, ali jih pošljejo v zapor?

lanci ste prišli med nas. Tukaj ste našli delavce, ki imajo zidati ne samo palače bogatašem, ampak v Vami vred tudi visoki namen sezidati nov svet, v katerem bodo odstranjeni zastareli privilegiji in one šepava pravica, ki se danes šopiri po svetu pokrivajoča s svojim plaščem največje krivice. V našem boju in v naših ciljih zadobi globokejši pomen že tolikokrat brezuspešno razglašeno geslo svobode, bratstva in enakosti! Za nas to niso samo prazne besede, ker vemo, da je treba spoznanja razmer in smotrene dela, da se uresniči. In treba je boja. Za ta boj se hočemo pripraviti mi tukaj v Ljubljani kakor vsi sodrugi, ki delate v temi pod zemljo in spravljate črna bogastva iz globočine na dan. Tesno združeni se hočemo bojevati, da se uresniči svoboda ljudi, enakost ljudi, bratstvo ljudi, da zaplola nad našimi glavami v znamenje končne zmage rdeča zastava, ki je danes bojno znamenje revolucionarne socialne demokracije. (Burni živio-klici.)

Ogledovanje mesta.

Dopoldne so si zlasti oni sodrugi, ki so bili prvič v Ljubljani, ogledali mesto in bližnjo okolico. Čas je bil seveda kratek, ali izrazil se je, kolikor je bilo pač mogoče. Lepo število ljubljanskih in okoliških sodrugov je stopilo v službo „Vzajemnosti“ in spremljalo goste. Deželni odbor je prijazno omogočil, da so delavci ogledali nekatere objekte, ki sicer niso ob tem času pristopni, med drugimi deželni dvorac z dvorano deželnega zbora. Gosti so se porazdelili v mnogo skupin, katere so vodili domači sodrugi in tolmačili, kar je bilo pokazati. Izletniki so ogledovali znamenitejša stavba, spomenike, nekatere skupin je bilo v muzeju, prijazni Tivoli s svojim gozdom, s pogledom na mesto in ljubljansko polje ter ljubljanski Grad s krasnim razgledom je napravil globok vtisk na marsikaterega gledalca. Raznovrstnost teh vtiskov in zlasti slikovitost ljubljanske okolice je pomagala, da so gostje kolikor toliko pozabili na vročino, ki je postajala tembolj nezno, čimbolj se je približevalo poldne, ali pa da so jo vsaj nekoliko laže prenašali.

Ljudska veselica.

Ob 3. popoldne se je na vrtu „Narodnega doma“ pričela ljudska veselica. Temu vrtu se gotovo ne more očitati, da bi bil majhen. Marsikatera ljudska veselica se je že priredila drugod iz strahu, da bo ta prostor prevelik zanjo. Včeraj je bilo narobe. Tako velika je bila udeležba, da je vsak čas nastajala kakšna stiska. Dasi so bile mize gosto postavljene, da so ostale komaj za silo steze vmes, vendar ni bilo nikdar dovolj sedežev in če ne bi bilo ljudstvo neprenehoma prihajalo in odhajalo, bi bil postal prostor še za stoječe goste pretesan.

Pred areno je bil postavljen oder za godbo in za pevce. Tukaj sta tekmovala zagorska rudarska godba in pevski odsek „Vzajemnosti“. Oba sta nastopala z bogatim sporedom in da so produkcije obeh v vsakem oziru zadovoljevale občinstvo, priča dejstvo, da je skoraj vsaki točki moral slediti ponavljanje ali pa dodatek.

Ob straneh so bile nameščene provizorične stojnice, kjer so bile večinoma ljubljanske in okolišanske sodružice v prostovoljni službi. One zaslužujejo posebno priznanje za požrtvovalnost, ki ob sedanjih temperaturah ni bila samo čedna fraza. Druge so pomagale s prodajanjem cvetlic, sreček za srečolov itd. od mize do mize in vse so vztrajale ob svojem delu vestno, kakor jim je narekovala dolžnost, ki so jo bile prostovoljno sprejele.

Vhod in ves vrt je bil okrašen z zastavami, lampioni itd. Pred odrom so bili pričvrščeni trije veliki rdeči prapori, rdeča zastava je vibrirala nad areno. Ves aranžma je bil okusen in očem prijeten.

V areni se je ob zvokih ljubljanskega orkestra — kljub Reaumuru in Celsiju — vrtela mladina kakor sredi predpusta. Zunaj je vse vrvelo in rajalo. Zabava je bila nepriljena in animirana, da je bila „ljudska veselica“ v pravem pomenu besede. Ob 6. zvečer se je izza arene dvignil velik rdeč zrakoplov v višavo, ki je navdušil posebno najmlajšo mladino, pa tudi po mestu zbudil precej pozornosti.

Tako je čudovito hitro potekal čas. Naenkrat je ura bila osem. Ob devetih pa je imel vlak že odpeljati izletnike.

Slovo in odhod.

Na oder je stopil sodrug Miha Čobal, da se v imenu zunanjih sodrugov poslovi od ljubljancev.

Potem je odgovoril sodrug Etbin Kristan v imenu domačih sodrugov.

Nato so ljubljanski in zagorski pevci izmenjavaje zapeli „Pozdrav“. Tedaj pa je bilo treba končati, zakaj vozni red železnice je neizprosno.

Na cesti so se zbrali izletniki in velik del domačih sodrugov. Sprevod je dobil nekoliko drugo lice kakor jutraj. Za godbo sta se postavila dva ljubljanska prapora desno in levo od trboveljske zastave, potem pa so se, ne več ločeni po krajih, temveč v pestri zmesi povrstili ljubljanci in gostje, moški in ženske. Bilo je kakor simbol, da se je uresničil glavni namen izleta: Domači in zunanji sodrugi so

se zblížili tako, da je izginila zadnja pregraja med njimi.

Zadnje trenutke so hoteli biti kolikor mogoče bolj skupaj in tako, bolj v nepriljeni ogromni gručki kakor v strogo vravnani povelji so odkorakali na kolodvor.

Spreddaj je igrala godba. Kadar je utihnila, so zapeli pevci. Visoko nad glavami so vihrale rdeče zastave. Povsod so se odpirala okna, povsod so ljudje postajali po ulicah. In neprenehoma so doneli živio-klici socialni demokraciji, ljubljancem, gostom, vzajemnosti in slogi vsega delavstva. Povsod, koder je korakala ta delavska množica, je napravila globok vtisk na vso okolico.

Na kolodvoru je bil vlak že pripravljen in kmalu zaseden. Odbor „Vzajemnosti“ in pevski zbor so z zastavami na prostoru pred restavracijskim vrtom počakali do odhoda. Hitro so minile zadnje minute. Vlak je zažvižgal, lokomotiva je potegnila. Zunaj so pevci zapeli, notri je godba zaigrala socialistično koračnico, gromoviti živio-klici so zadoneli, nešteti robci so zavihrali. Še: Na svidenje! — in vlak je izginil v noč.

Krasna delavska slavnost je bila končana, pozabljena ne. Prijetno se bodo spominjali nanjo sodrugi v Ljubljani in sodrugi, ki so se vrnili domov. Udeležencem je bila ugodno razvedrilo, vzajemnosti bojujočega delavstva pa pokrepčilo.

NOVICE.

* Velika poneverjenja v Zagrebu.

Veliko senzacijo napravlja v Zagrebu slučaj bančnega uradnika Karla Hermannna, ki si je pred štirinajstimi dnevi končal v nekem zabavišču življenje. Živel je kavalirsko in svojim prijateljem je pripovedoval, da je po svojem očetu podedoval 80.000 kron, vsled česar je tudi izstopil iz službe pri prvi hrvaški hranilnici. Na njegov pogreb je iz Zemuna tudi prihitela njegova mati, ki je izjavila, ko je slišala o sinovi veliki dedščini, da je to sama laž in da sin ničesar ni podedoval. Sedaj je bilo vsem takoj jasno, da je mogoče Hermannna a denar poneveril pri zavodu, kjer je bil nastavljen. Hranilnica je revidirala svoje knjige in našla, da ji je 132.000 K poneverjenih. Herman je ponarejal vložne knjižice starih vlagateljev ter dal potem denar po svojih značih dvigniti. Tako je prišel do svoje dedščine.

* Škof Prochaska v Stolnem Belemgradu, čigar spisi so prišli, kakor je našim čitateljem znano, na indeks in ki se je potem laudabiliter podvrnil, je zdaj dobil od papeža njegovo fotografijo in laskavo pismo.

* Uredniki stavkajo. Uredniki belgrajskega, od srbske vlade subvencioniranega dnevnika „Tribune“ so naznanili štrajk. Zadrževajo povišanje plač.

* Semenšče v Perudžiji (Perugia v Italiji), ki so ga pred letom zaprli, češ da je modernistično, so zdaj zopet odprli z novim, popolnoma „pravovernim“ učiteljstvom.

* Cigarete in človeško zdravje. Kakšne posledice ima kajenje, posebno cigaret, kaže dogodek, ki se je odigral v ordinacijski sobi znanega berlinskega zdravnika. — Prijatelj, vi kadite na dan dvajset do trideset cigaret! — Da. — Ali ne veste, da je kajenje vzrok vašega slabega zdravja? — Ne, ni mogoče! — Zdravnik zmaže z glavo, se pomenljivo nasmehe ter vzame iz steklenice pijavko. — Hočem vam nekaj pokazati. Razgalite ramo! — Kadilec ga uboga in zdravnik položi na njegovo blede ramo tenko, črno pijavko. Pijavka začne sesati kri; postaja vedno debelejša, naenkrat pa se začne zvijati in cepne — mrtva na tla. — To je povzročila pijavki vaša kri, — pravi zdravnik bolniku. — Mislim, da pijavka ni bila zdrava, — odgovori kadilec zelo nejevoljen. — Dobro. Poskusiva še enkrat! — Zdravnik položi na kadilecovo ramo dve drugi pijavki. Kadilec pa pristavi rezko: „Če tudi te dve pijavki pogineti, preneham s kajenjem.“ — Za nekaj minut padeti s kadilecove rame obe pijavki mrtvi na tla. — To je učinek strupa v vaši krvi. Ta strup se pojavlja pri vseh kadilcih. — Gospod doktor! — pristavi kadilec, opazujoč tri mrtve pijavke, — nemara imate prav!

* Človeški možgani. Površina možganov znaša pri doraslem človeku 180 do 220 mm². Teža možganov pri moškem novorojenčku je po dr. Haudmannu 400 g, ona pri ženski 380 g. Po treh letih se teža podvoji, po 4 do 6 letih potroji. Povprečna teža možganov znaša pri doraslem možu 1280 do 1460 gramov, pri dorasli ženski pa 1220 do 1250 g.

* Aeroplan v poštni službi. Med Londonom in Windsorjem, približno 30 km zračne daljave, nameravajo vpeljati aeroplansko pošto službo. Za prevoz pisma bo treba plačati 1 K 20 v in za dopisnice 50 v. Tarif je zato tako visok, ker bo podjetje naklonilo del dobička v dobre namene, posebno da se čim bolj pospešuje aviatika.

* Vrtina kolonija. Neko milansko društvo namerava v najkrajšem času odpomoči bednim stanovanjskim razmeram mesta Milana na ta način, da bo sezidalo obširno vrtno ko-

lonijo z imenom Milanino v bližini mesta samoga. V ta namen kupljeno zemljišče leži 155 metrov nad morjem in ima zdravo podnebje. Vse stavbišče meri 130 ha. Za to kolonijo je že izdelan podroben načrt in je odločenih 450 tisoč kvadratnih metrov za ceste, trge in nasade, 850.000 kvadr. m pa bodo razkosali na stavbišča po 400 kv. m. Društvo bo izdalo članom delež po 100 lir v neomejenem številu; a posameznik bo smel imeti največ 100 takih deležev. Dividenda bo znašala največ 5 odstotkov. Društvo bo dajalo hiše z vrtovi svojim članom v najem za čim nižjo najemščino, v kateri bodeta vračunjeni tudi vodarina in pa požarna premija. Najemniku, ki bo vestno izpolnjeval svoje dolžnosti, se ne bo moglo odpovedati. Do sedaj je za 83.400 lir deležev podpisanih in društvo prične še tekom tega leta z zidanjem vrtnih kolonij.

* Amerikanski čudak. Milijonar in izumitelj pisalnega stroja James B. Hammond boče svoja stara leta preživeti na morju. Ta čudak je star 73 let in upa, da bo dosegel starost 100 let, če preživi zadnja svoja leta na morju. Pretekli teden je odplul na svoji jahti v odprto morje. Seboj je vzel akvarij zlatih ribic, osem psov in neko liko kanarčkov. Spremljajo ga maser, gospodinja, tajnik in sofer. Vzel je namreč seboj tudi avtomobil, da se lahko z njim vozi, če bo kje izstopil na suho. Na jahti je tudi velik vrh tropičnih cvetlic. Po 27-letih namerava čudak svojo jahto podariti vladi Zedinjenih držav v Severni Ameriki. Pred nekaj leti so ga hoteli postaviti pod skrbstvo zaradi — slabomnosti.

* Orli v pirenejskem pogorju. Španško časopisje pogosto poroča o orlih, ki odnašajo male otroke. V pokrajini Sabrasba in Sierra de Guara je bilo tekom zadnjih mesecev odnešenih 23 otrok in napadi orlov na čede ovac so na dnevnem redu. Nad mestom Boltana so nedavno videli orla, ki je držal v svojih krempljih čelga jelena (?). Gorjanci preganjajo orle, če le morejo; pri čemur pa se dogodi tudi veliko nesreč. Tako so ponesrečili te dni trije lovci v pirenejskih pečinah. Dva sta se ubila, tretji pa je obležal na robu neke skale, kjer je visel tri dni in tri noči. Z veliko težavo so ga ljudje spravili na varno ter ga popolnoma nezvestnega prepeljali v bolnico.

* Koliko požre zajec? Neki posestnik v Šleziji je napravil sledeči poskus: Vjel je živega poljskega zajca in ga krmilil leto dni. Zajec je imel izbornen tek in je pojedel na dan 4 libre sene, poldrugo libre pese in 1 liter mleka. Na podlagi teh podatkov je posestnik izračunal, da požre v 1 letu 1000 prostih zajcev na polju 1.460.000 liber sene, tedaj 14.600 centov, 547.000 liber pese, t. j. 5470 centov. V celem tedaj potrebuje 100 zajcev 100 tovornih vagonov hrane na leto, vsak vagon po 200 centov. Boj za obstanek ovira prehitro ploditev zajcev.

Ljubljana in Kranjsko.

— „Slovenec“ postaja sedanja vročina resno nevarna. Ubogi katoliški glasnik ima halucinacije in njegovo zdravje, zlasti kar se tiče duševne plati, nam dela velike skrbi. Trdovratno si domišljuje, da ima nekakšno oblast nad nami in da mu je „Zarja“ dolžna odgovarjati. Znano je, da je trdovratnost takih domišljij posebno sumljiv simptom za psihiatra. V „Slovenčevih“ možganih se je ta domišljija že vkoreninila kakor kakšna „fikсна ideja“ in treba bi bilo menda precej mrzle vode in mokrih rjuh, da bi prišlo njegovo mišljenje zopet v pravi tir, če ni ta bolezen sploh že neozdravljiva. Bolniku seveda ne bo nikoli mogoče dopovedati, da so njegove iluzije brezpredmetne, ker veruje vanj bolj zakrknjeno kakor stara terejalka v hudiča. Ali zdravnik, ki bi se eventualno usmilil ubozege katoliškega pacienta, bo takoj dosti vedel, če opazi silovite logične skoke svojega klienta. „Slovenec“ n. pr. jaha že cele tedne na nemško-českem sporu zaradi organizacijske oblike. V dobi kislih kumar prihaja še morska kača prav, kako da ne bi polemike v socialni demokraciji? Ali patološki značaj tega športa postaja očiten, kadar polizkuša „Slovenec“ utemeljevati svojo manjso. Včeraj n. pr. pravi, da je delavsko ljudstvo rado vedno, kako je „s to rečjo“. Katero delavsko ljudstvo pa? Naše delavstvo pove navadno nam, kje ga čevlji žuli in kaj bi rado vedelo. Če pa „Slovenec“ misli, da ima „Zarja“ pisati za tisto „delavsko ljudstvo“, ki hodi v „Union“ poslušat klerikalne modrosti, tedaj je slučaj psihiatrično popolnoma jasen in hitra pomoč je nujna.

— Zaradi Maroka je interpeliral Sušteršič v državnem zboru, kakor smo že poročali; zaradi Maroka in Albanije pisari zdaj „Slovenec“ uvodne članke. Da je bila Sušteršičeva interpelacija najbrže naročena, smo omenili že takrat, ko jo je klerikalni prvak vložil. Tega mnenja pa nismo le mi, temveč tudi ljudje, ki so bili „Slovenec“ včasih prav simpatični. Med njimi je na primer profesor zagrebškega vseučilišča dr. Nadko Nodilo, kateremu se ne more očitati niti „brezverstvo“, kar bi bil seveda za „Slovenca“ zadosten argument, da bi napravil njegovo mnenje kot heretično.

Nadilo navaja, da znaša ves trgovinski promet Avstrije v Maroku 400.000 mark na leto. Za to bi se že izplačalo zgraditi par novih drednotov po 60 milijonov in jih poslati v Maroko, da varujejo avstrijske interese! — Toda ne delajmo krivice Sušteršiču, ki ima veliko večje „politične ideje“! „Slovenec“ jih tolmači v četrtkovem uvodniku tako! „Kar pa se Maroka tiče, se tu ne gre samo za šerifsko državo, ampak za to, hočemo li mi v sredozemskem morju zavzeti tisto pozicijo, ki nam gre po naravnem razvoju naših trgovinskih interesov...“ Dr. Sušteršič nastopa torej kot avstrijsko-slovenski Bismarck! Škoda, da ta slava ni popolnoma pristna. Deloma je namreč našega velikana že prehitel predsednik zbornice dr. Sylvester z neko govoranco v Salcburgu, v kateri je dejal ponosno, tudi z bismarkovsko gesto: „Jaz morda prvič izražam misel, ki morda ne bo prijetna deželi, ki ni prijazna nemško-germanskemu narodu. Ta misel se osredotočuje v stavku: „Sredozemsko morje njegovim obmejnikom!“... Sličnost Sylvestrove in dr. Sušteršičeve ideje je frapantna. Kaj, če je ni Sylvester preplonkal iz „Slovenca“? Toda naj jo izraza nemško nacionalni ali pa slovensko klerikalni Bismarck, je vseeno. — Komedijantovska je tako ali pa tako. In posebno slovensko ljudstvo ima menda še nujnejših skrbi doma kakor na sredozemskem morju.

— V Ljubljani ni kolere. Včeraj se je po Ljubljani raznašal glas, da je v Novem Vodmatu ali v Mostah nekdo obolel za kolero. Ta vest je na srečo neutemeljena. Zbolel je pač v Novem Vodmatu kurilniški delavec južne železnice G. ob nekoliko sumljivih simptomih, toda dognalo se je, da ne gre za kolero, in da slučaj tudi drugače ni nevaren. Dotični delavec si je pač nekoliko pokvaril želodec, ker ni bil v izbiri hrane tako previden, kakor bi bilo ob veliki vročini potrebno. Ali med njegovo boleznijo in kolero je razlika tako velika, da se spozna tudi brez bakteriološke preiskave.

— Brezobrazen postrežek. Sinoči ko je ljubljansko delavstvo spremlilo svoje ljube goste na kolodvor, je na Dunajski cesti postrežek napravil sirovo opazko: „Danes ukate, jutri pa boste kupovali moko na upanje.“ Možu, ki opleta s svojim ohlapnim jezikom, resno svetujemo, da kar kmalu preneha s svojimi brezobraznostmi!

— Kolera. Nujno potrebno je, da prebivalstvo nemudoma priklasi vsakega tujca, ki dospje v Ljubljano, ker je le tako mogoča kontrola onih tujcev, ki prihajajo iz okuženih krajev. Nemarnost v tem oziru ima lahko usodne posledice.

— Nesreča. Pri nekem tukajšnjem mesarju uslužbeni 27letni dekl Antoniji Škofič je pri rezanju mesa mesoreznica odrezala tri prste. Prepeljali so jo v bolnico.

— Čudni nazori. V ponedeljek zvečer je postalo natakariči v neki tukajšnji restavraciji slabo, poslali so pred južni kolodvor po izvoščka, ki pa je izjavil, da se nikamor ne premakne. Tudi na kolodvoru službojoči stražnik je odklonil vsako posredovanje, češ da ga stvar nič ne briga. Natakaričo so potem brez stražnikove intervencije in brez izvoščka spravili v bolnico z rešilnim vozom. Mislimo pa, da bolniki in ponesrečeni ne smejo biti izpostavljeni takim čudaškim muham in zahtevam od policijske oblasti, da v tem smislu instruirajo v poštev prihajajoče organe.

— Klerikalci na Viču se že pripravljajo na bližajočo se občinske volitve. Sklicujejo v farovžu in po drugih skrivnih zakonitih sestanke ter gruntajo, kako bi dobili v oblast viški občinski svet. V viški cerkvi so vedno kakšne „andohti“, pri katerih hočejo vernim ovčicam vcepiti kolikor mogoče več sovraštva do onih, ki se nečesto udari kar na slepo gospodom v farovžu. Uspeh tega pouka seveda ne izostane; tako odpovedujejo klerikalni gospodarji neklerikalnim strankam stanovanja, češ da so gospodarji odgovorni za duše svojih strank. Zvišujejo za tiste svoje mokre luknje stanarino, da je kar strah; najemnik poberi svoja šila in kopita, ako ti ni všeč, da bi plačeval gospodarju „ofer“ za cerkvene požeruhe.

— Klerikalni agitatorji že letajo po hišah in okoli obrtnikov ter jih nagovarjajo, da naj volijo klerikalno, da ne bo prišla viška občina ob vso vero, ki je že sedaj nič nima. To se je jasno videlo pri zadnjem klerikalnem pogrebnem izprevodu ob blagoslovljanju kat. doma na Viču, ko so korakali pod vodstvom gg. patrov sami otroci in pa ženske, in pa samo peščica moških, in še ti so bili taki, ki se hočejo prilizniti svojim klerikalnim gospodarjem, da zlezejo na službeni lestvice za stopnjo višje. Na ta način se torej pripravljajo klerikalci za občinske volitve. Mi pa moramo skrbeti, da jim preprečimo njih nakane, ter gremo nemudoma na delo proti nim, ki hočejo, da bi Vičani plačevali tudi še cerkev, ki so jo sezidali bogati frančiškani.

— Delavski riziko. Rudar Matija Dolar je hotel v rudokopu preskočiti mokro leseno desko. Pri skoku je spodrsnil in je pri tem zadobil kilo na desni strani. — Tudi nadsprednik južne železnice Martin Ošaben je dobil kilo, ko se je med vožnjo na progi

Kilče-Bistrica v službenem vozu spotaknil ob železo in padel na tla. — 80-letno dinarico Nežo Lenčino iz Slap pri D. M. v Polju je na poti proti D. M. v Polju povozil težak voz ter ji zlomil levo roko. — Samskemu delavcu Alojziju Perišu iz Sežane je pri delu priletel oster kamen v oko. Poškodoval ga je težko. — Delavca Viktorja Koka lja je dne 31. pr. m. v Ljubljani pri prevažanju peska truga pritisnila tako močno ob steno, da mu je desno roko težko poškodovala.

— **Prijeta tatila.** Katarina Stromer se je predčerašnjem vrnila iz zapora, kjer je odsedela kazen za tatvino. Prenočila je pri Mariji Sušteršič na sv. Petra nasipu št. 46 in pri tej priliki izmaknila domači hčerki 20 K iz usnjate torbice. Vsoto so pogrešili drugo jutro. Katarina Stromerjeva svojega dejanja ni tajila in je deloma na policiji od ukradene vsote izročila 19 K, dočim je 1 K že prej odrabila.

— **Požar v Sp. Šiški.** Včeraj popoldne je pogorel Vojo kozolec v Sp. Šiški. Ker je pihala močna sapa, je bila nevarnost, da se požar razširi na bližnje hiše. Hitremu nastopu požarne brambre je zahvaliti, da ogenj ni napravil večje škode. Zapalila sta iz lahkomiselnosti dva paglavca s cigaretami.

— **Pri kopanju utonil.** Iz Postojne poročajo: Dne 30. pr. m. popoldne se je šel 17 let stari in plavanja nevešč France Geržina iz Gorenjega Zemona kopat v Reko. Oddaljil se je preveč od kraja in je zraven se zabredel v hud vrtnec, ki ga je potegnil k sebi. Začel je klicati na pomoč, a njegovega glasu ni nihče slišal. Franc Geržina je utonil in njegovo truplo so ljudje našli nedaleč od vrtnca.

— **Postojnska jama.** Dne 15. t. m. bo v postojnski jami običajna poletna slavnost. V Postojno bo vozilo več posebnih vlakov po znižanih cenah. Jama bo električno razsvetljena in igralo bo pri slavnosti več godb.

— **Prostovoljna gasilna društva** opozarjamo na slavnost 30 letnice gasilnega društva v Postojni, katera se vrši dne 20. avgusta t. l. Gasilem je povodom te slavnosti vstopnina za dopoldanski obis svetovno znane jame znižana za 1.

— **Kolera med raki** se je pojavila v okolici Podutika. Že 14 dni se ne dobi ondi nobenega živega raka.

— **Klativitez.** Jožefu Brejcu iz Idrije ni do dela, pač pa zelo rad potuje iz kraja v kraj, iz mesta v mesto. Navadno prenočuje v boljših gostilnah, a vedno pod drugim imenom in naslovom. Prehodil je mnogo sveta, dobro je živel v Gorici in Kanalu, najbolje pa v jeseni l. 1909. na Vrhniki. Nastanil se je v neki večji gostilni, kjer se je izdal za Jožefa Premrova pl. Premersteina. Brejce je vžival pri gostilničarju neomejen kredit in „vitez“ je znal to priliko dobro izrabiti. Gostilničar mu je pomagal iz „trenutne denarne zadrege“ ter mu rade volje dal večjo svoto na razpolago. Brejce pa je izginil neznano kam. V Šiški je zadnje dni stanoval tu kot „železniški uradnik“, tam zopet kot „poštni uradnik“, dokler ga ni policija zasačila. Kot „poštni uradnik“ je izvalil svoji gospodinjji, kateri je ostal tudi stanovanje dolžan, večje zneske, nekemu krojaču lepo moderno obleko in tudi neki čevljar mu je zastojal popravi čevlje. Opeharil je še več drugih ljudi za razne zneske. Okrajno sodišče ga je obsodilo v šesttedenski zapor.

— **Pod voz je prišel.** K tej notici v št. 50. nam iz Kresnic se poročajo: Starejši brat ponesrečenega Anžoka ni bil pijan in šel v usodnem trenutku spredaj pri konjih. Ko se je mlajši bratec iz voza prekučil je takoj konje ustavil in potegnil brata izpod zadnjih koles. Hitro ga je prepeljal v železniško čuvajnico št. 615, misleč, da ga bodo še k zavesti pripravili, a ponesrečenec je kmalu nato v čuvajnici izdihnil.

— **Izgubil je na vrtu „Nar. doma“** ali na poti v Spod. Šiško so dr. Anton Komac etui za smotke, v katerem se nahajajo kuponi „Pogrebnege društva“. Najditelj naj ga blagovolji izročiti v našem uredništvu.

— **Zanikrnost na kranjskem kolodvoru.** Na kolodvoru v Kranju vladajo zelo čudne razmere. Če oddaš kolo za prtljago, ga dobiš šele z drugim vlakom. Ko sem zadnjič vprašal postajenačelnika, zakaj taka zanikrnost, se je izgovarjal seveda na vlakovodje; ko sem vprašal vlakovodje, mi je pa povedal, da ni dobil nobenega potrdila in da ni smel kolesa sprejeti. Na kranjskem kolodvoru bi bilo treba temeljito prezračiti! K. I.

— **Nikomur krivice.** Kakor smo se informirali, Savska pošta iz prijaznosti dostavlja pošto celo v javorški rajon in s tem omogoča trikratno doslavljanje na dan. Zatorej popravljamo tozadevno notico, priobčeno v 49 št. „Zarje“ in prosimo cenj. dopisnike, da se o vsaki stvari natančno informirajo, ker krivice nečemo delati nikomur.

— **Samomor.** Včeraj je neznosen duh, ki se je širil iz stranišča v deželnem dvorcu, opozoril hišnega upravitelja, da je dal siloma odpreti duri. Na stranišču so našli obešenega 67 letnega samskega diurnista Frana Plickerja. V petek ob pol

3. uri so ga videli še v gostilni „pod Skalco“, kjer je tožil, da mu je dolgčas. Koj nato se je podal v deželni dvorec in izvršil samomor. Pokojnik je bil rojen v Starem trgu pri Poljanah; od l. 1902. je bil v deželni službi, dodeljen stavbenemu oddelku.

— **Elektrokinematograf „Ideal“** Franc Jožefova cesta št. 1. Hotel pri Maliču. Vsak torek, petek in soboto nov spored! Ob ugodnem vremenu bo poslednja večerna predstava po 9. na velikem vrtu. Samo še danes se predstavlja krasna drama iz življenja Socialne propasti v dveh dejanjih igra traja 50 minut, in predstavlja kako globoko pade ženska zapeljana in omamljena od slepe ljubezni do svojega propadlega ljubimca. Jutri nov spored. Vsak ponedeljek, sredo in petek igra ob vsakem vremenu oddelke Slovenske Filharmonije od 8. ure naprej na vrtu ali v dvoran.

— **Vsaka pametna gospodinja** kupuje samo izborno Kolinsko kavino primes, ker je ta kavni pridelek med vsemi najboljši. Dokazovati to na papirju bi bilo popolnoma odveč, mi svetujemo le onim našim gospodinjam, ki morda Kolinske kavne primese še vedno ne rabijo, naj jo poizkusijo, in smo prepričani, da bodo takoj po prvem poizkusu sklenile, da Kolinske kavne primese ne opuste nikoli več, ker se bodo takoj po prvem poizkusu uverile, da je Kolinska kavna primes najboljši kavni pridelek.

Koroško.

— **Škofove kupčije.** Višje deželno sodišče je potrdilo sodbo deželnega sodišča v Celovcu, proti kateri so škof dr. Kahn, opat dr. Bonifac Ecker in društvo sv. Jožefa vložili priziv. Vsi trije so bili namreč vsled tožbe banke Suppan obsojeni, da morajo omenjeni banki plačati 225.000 kron meničnih dolgov. Opat Ecker je zlasti ugovarjal, da kot redovnik ni sposoben za menične posle, ker ne more imeti osebnega premoženja. Višje sodišče je zavrnilo vse ugovore in potrdilo sodbo deželnega sodišča.

— **Strela je ubila** v planinah pri Teichlu tri goveje živine. Slučaj je jako redek, kajti prebivalci ne pomnijo, da bi tam katerikoli že kaj poškodovala strela.

Trst.

— **Vzroki kolere v Trstu.** Sanitetni referent v notranjem ministrstvu, dvorni svetnik dr. pl. Haberler, se je izrazil o koleri v Trstu nastopno: Medtem, ko so bili prvi slučajji azijske kolere v Trstu iz Italije tja zanešeni, se mora vzrok zadnjih slučajev kolere iskati v Trstu samem. Doslej se ni mogoče dognati, na kakšen način je nastalo okuženje, verjetno pa je, da so nekateri bolniki šele po dolgem času po obolenju za kolero iskali pomoči pri zdravnikih. Zaradi tega ni bilo vedno mogoče o pravem času uvajati izolacije bolnikov. Tako so najbrže prišli bolniki, preden so se zanje zanimali zdravniki, v dotiko z drugimi osebami in so tako ti bacilonosi po infekciji lahko dalje razširali kolero. O možnosti razširjanja kolere v večji množini ne more biti govora. Pojavili so se le posamezni slučajji; ognjišče kolere pa ni v Trstu.

— **Iz Barkovell pri Trstu** smo dobili sledeče pismo: Slavno uredništvo! Naša vas je res narodno zavedna. Toda tako zabita, kakor si misli naša gospodnja „Narodnem domu“, pa vendar ne. Res je, da k nam ne prihaja veliko needinjskega časopisja. Toliko pa ga vendar pride, da je ljudstvo izvedelo o izdajskem postopanju našega Gregorina in drugih ljubljencev glede argentinskega mesa in balkanske klavne živine. „Edinost“ ni o vsem tem nič pisala. Tudi drugi listi, ki so grmeli zaradi Rybařevega in Gregorinovega vstopa v Sušteršičev klub, niso o tem skoro nič pisali. Zato ste pa naredili svojo dolžnost Vi, da ste tem gospodom povedali, kar jim je šlo in prepričani bodite, ne zastoj. Na Dunaju je bilo ljudstvo tudi zelo verno in popolnoma vdano svojim krščanskim voditeljem. Pa je to verno ljudstvo vendar spoznalo svoje voditelje in jim pri zadnjih volitvah pokazalo hrbet. Naši narodni voditelji niso drugega vredni. Gospod dr. Rybař, ki sem mu pri zadnjih volitvah oddal svoj glas, nam je na shodih vedno govoril o naših interesih na Balkanu, o potrebi, da smo z balkanskimi slovanskimi državami v dobrih odnosih. Vedno je poudarjal potrebo, da bi bile meje odprte in se pogosto zgrajal nad Ogrsko, ki hoče v Avstriji komandirati in nam diktirati, kaj in koliko smemo jesti. Pa se vam ta dr. Rybař odstrani od parlamenta, kadar je bila prilika, da se prisili vlado odpreti meje in je baje sam rekel Gregorinu, da naj glasuje proti neomejenemu uvozu bja iz balkanskih držav in argentinskega mesa. Gospodje iz „Narodnega doma“ se vsekakor motijo, ako mislijo, da smo jih izvolili zato, da bodo v parlamentu delavstvu škodo, nam in slovenskemu narodu pa sramoto delali. Sicer pozno, toda polagoma začenja tudi pri nas prodirati prepričanje, da smo si izvolili poslance, ki bi bili sicer dobri zagovorniki veleagrarnih interesov, ki so pa za ljudstvo

prava šiba božja. Pa smo menda te šibe božje tudi vredni. Pametne in odkritosrčne naše prijatelje smo vedno od sebe podili. Vedno smo bili prepričani, da je vse res, kar je „Edinost“ pisala zoper socialiste. Sedaj se naša prevelika vera v vodstvo „Narodnega doma“ maščuje nad nami. Najprej so nas prodali Sušteršiču, sedaj pa ogrskim magnatom. Ako so to sado-vi vsega narodnega dela, potem je bilo res preveliko navdušenje in preveliko solza, da smo par osebam priborili mandate, ki jih sedaj izrabljajo proti nam. S takimi poslanci, pravim, proč! Saj nimajo z ljudstvom nič več skupnega. Pri tem pa se obratam v imenu mnogih tovarišev do kandidata socialno-demokratske stranke E. Kristana. Naj nas kmalu obišče in naj nam pojasni stvari, ki jih ne bomo od velikih narodnih gospodov nikdar izvedeli. Naj pride! Našel bo za resnično stvar rodovitna tla.

Občinska podjetja na Nemškem.

Ni še natančnih podatkov o sedanjem stanju občinskih podjetij na Nemškem, vendar se lahko že sedaj trdi, da so tam dospela občinska podjetja do mogočnega razvoja. Ta razvoj se je gibal v dvojni smeri: 1. da je občina prevzela v svoje roke podjetja in 2. da je ustanavljala splošno koristna podjetja, za katera se ne zanima privatni kapitalist. Razen podjetij, ki služijo izrečno zdravstvenim in socialnim namenom, se tudi mnoge občinske industrijske podjetja v pravem pomenu besede (n. pr. občinske plinarne, elektrarne, cestne železnice, vodovodi, hranilnice itd.). Najbolj je napredovalo poobčinjenje vodovodov, ker jih je 93 odstotkov v občinski upravi. Pri plinar-nah doslej prevladuje zasebni kapital, ker med 2590 občinami ima le 29.3 odstotkov občin svoje lastne plinarne. Toda tudi na tem polju industrije se kaže v zadnjih letih splošna tendenca, da občine prevzemajo plinarne v svojo oskrbo. Tudi v elektrarnah imajo po večini še zasebniki investiran svoj kapital; od 2590 občin ima le 2056 lastno občinsko elektrarno in po največ mesta z več nego 100.000 prebivalci, od katerih ima 80.5 odstotkov svojo elektrarno. V skupini mest z 150.000—100.000 prebivalci je 74.1 % mest in v mestih z 20.000—50.000 prebivalci le 57.9 % mest z lastno elektrarno.

V začetnem stadiju je boj med zasebnim in občinskim kapitalom pri cestnih železnicah, v katerih je občinski kapital naložen v zelo malih množinah. Dalje je zanimiv za sedanj proces kapitalizma pojav, da prehajajo tudi v najmanjših občinah podjetja naj različnejšega značaja v občinsko last in da raste z velikostjo občin število takih podjetij, celo v kmečkih občinah. Vprašanje rentabilitete občinskih podjetij sedaj še ne more biti definitivno rešeno ker pomanjkuje v tem pogledu natančnih statističnih podatkov o razmerju med izdatki, dohodki in prebitki. Lepe dohodke izkazuje posebno vodovodi. V tem oziru izkazuje največje prebitke Berlin (10.5 mil. mark); nad 1 mil. čistega dobička imajo z vodovodi mesta: Hamburg, Drazdane, Köln, Monakovo, Bremen in Norimberk. Tudi električna podjetja občin dobro vspevajo; natančni podatki pa še niso znani. Določevanje cen, posebno pri vodovodih, elektrarnah in plinarah, je še podvrženo raznim vplivom in se menjavajo; vendar je mogoče pri vodovodih opazovati, da cene padajo, če raste potreba. Čim večje je konzum, tem ceneje je dobavljenje vode. Veliki konsument (prebivalstvo velikih mest) ima ugodnejše stališče nego mali (prebivalstvo v malih mestih). Dalje se kaže velika različnost plinovih cen. Po natančnih preiskavanjih je bila med 32 mesti ugotovljena stabilnost temeljne cene v 18 slučajih, v 12 padanje in v 2 naraščanje. Splošno se opazja tudi pri plinu padanje cen. Elektrarne oddajajo najceneje električni tok največjim odjemalcem in poleg tega je električna sila cenejša za industrijske namene nego za razsvetljavo. Z naraščanjem potrebe po električni sili, plinu in vodi se vzporedno giblje tudi strem-ljenje občin, da prevzame čim več socialno važnih podjetij v svojo upravo, kar je zopet v ozkih stikih s koristmi prebivalstva, osobito tudi z gmočnim položajem delavstva in občinskih uslužbencev; njih število raste z naraščanjem občinskih podjetij, njih delovno, odnosno mezdno razmerje postaja polagoma odločujoče zazmerje delavcev v zasebnih podjetjih.

ZADNJE VESTI.

Sumljiv slučaj kolere.

Krško, 7. avgusta. V Leskovcu se je pojavil sumljiv slučaj kolere. Obbolela je neka oseba, ki je že dne 1. t. m. prišla iz Trsta v Leskovec. Rezultat zdravniške preiskave še ni znan.

Kardinal Gruscha umrl.

Dunaj, 6. avgusta. Včeraj ob 3. pop. je v graščini Kranichberg pri Glognici umrl dunajski nadškof kardinal Anton Gruscha, 91 let star vsled otrpnenja srca. Kljub visoki starosti je bila njegova smrt nepričakovana. Kot pridigar in spovednik je imel Gruscha

mnogo stikov z dvorskimi krogi. Zaradi visoke starosti je dobil due 4. januarja 1910. prejšnjega tržaškega škofa Nagla za koadjutorja s pravico nasledništva. To imenovanje je povzročilo veliko polemiko, ker se je z njim kardinalov pomožni škof dr. Marschall potisnil na stran. Liberalci so Gruscho prištevali naprednemu duhovništvu, dasi njegova dejanja, n. pr. njegov pastirski list zoper „Svobodno šolo“ iz leta 1906., niso kazala posebno naprednega mišljenja. Koadjutor Nagl, kakor znano zelo reakcionaren duhovnik, postane brez posebnega imenovanja njegov naslednik.

Državni zbor.

Dunaj, 6. avgusta. Državni zbor ima nadaljevati svoje seje meseca septembra. Dan, kdaj bo sklican, se določi v ministrskem svetu dne 17. avgusta.

Kolera.

Trst, 6. avgusta. Tukaj se ni pojavil noben nov slučaj kolere. Zadnje noč je umrla Matilda Delgiorno, ki je bila dne 30. julija obbolela. V slučaju dvanajstletne Matilde Lipovž se je dognalo, da nima kolere. Na Lloydovi ladji „Adelsberg“, ki prihaja iz Albanije je med vožnjo nekdo umrl ob sumljivih simptomih. Truplo spustili v morje, ladjo so poslali naravnost v karanteno.

Dunaj, 6. avgusta. Ministrstvo za notranje zadeve je izdalo naredbo, ki pravi da je v Trstu vseh slučajev kolere od 4. junija obbolelo 26 oseb za kolero. Oblastinjam se nalaga strogo izvrševanje predpisov o zglaševanju in petdnevno nadzovanje potnikov iz Trsta, ne da bi se omejevalo njih gibanje. Vsak sumljiv slučaj se mora brezpogojno naznaniti.

Cetinje, 6. avg. Crnogorska vlada je naprosila avstrijsko poslanstvo, naj posreduje, da bi avstrijska vlada poslala kakšnega bakteriologa in vsaj štiri izkušene zdravnike v Crnogoro.

Aviatični polet v Trstu.

Trst, dne 7. avgusta. Ob krasnem vremenu in v navzočnosti mnogobrojnega občinstva so se včeraj nadaljevale aviatične tekme pri Zavrlih. Pri tekmi je dobil prvo darilo za daljši polet 1000 kron Fischer s svojim farman-apatom, drugo darilo 500 K Tržačan Widmer. V tekmi na visočino je bil zmagovalec Manissero, ki se je vzdignil nad 3000 m visoko v 40 minutah 45 sekundah, drugi je bil Fischer in tretji Legagneux. V drkalni tekmi sta zmagala Fischer in Manissero.

Trst, 7. avgusta. Po informacijah vašega poročevalca se ni pojavil od sobote dalje noben slučaj kolere.

Ljubezenska drama v Trstu.

Trst, 7. avgusta. Neki Kozlovic, stanujoč v ulici San Maurizio je včeraj na grozen način ubil svojo bivšo ljubico Ana Cipolat. Po storjenem dejanju je hotel na licu mesta še samega sebe usmrtiti, a mu je policija pravočasno preprečila to nakano ter ga aretirala.

Šumski požar na Tirolskem.

Inomost, 6. avgusta. Kljub vsemu prizadevanju vojaštva in številnih gasilnih društev ni mogoče pogasiti šumskega požara pri Franzensfeste. V petek je nekoliko deževalo, ali to se ni niti poznalo, ker se je voda že v zraku izpremenila v par. Včeraj je že 500 hektarjev gozda zgorelo. Popoldne se je ogenj tako razširil, da so bila skladišča jušne železnice in pa hiše v vasi Spinges, med njimi vila znanega slikarja Defreggerja v največji nevarnosti. Vse hiše v bližini gozda so izpraznili. Proti večeru se je ogenj nekoliko omejil, vendar je še tako obsežen, da ga ne bo mogoče pogasiti, če ne pride močan dež.

Nezgodav avstrijskega parnika.

Trst, 6. avgusta. Parnik „Atlanta“ avstro-amerikanske družbe je v megli zadel ob neko angleško ladjo, vsled česar je bil močno poškodovan. Provizorično so ga popravili v Almeriji in že nadaljuje vožnjo v Alžir, odkod ima čez Neapelj priti v Trst. Potnikom se ni zgodilo nič.

Volitve v Dalmaciji.

Spljet, 7. avgusta. Sedanje občinske volitve po Dalmaciji se vrše v znamenju najostrejšega boja. Demokratska (Smodlakova) in narodna stranka nastopa združeni s srbsko stranko proti pravaški, ki se je razkrinkala kot popolnoma klerikalna in se podala pod Sušteršičevo vodstvo.

Dalmatinske železnice.

Dunaj, 7. avgusta. Dr. Ivčević je naprosil ministrskega predsednika, naj bi se brez odlašanja začeli graditi železniški progi Spljet-Sarajevo in Bugojno Aržan.

Mohamedanske stranke v Bosni.

Sarajevo, 6. avgusta. Po dvadnev-nem posvetovanju so zastopniki obeh islamskih strank v Bosni sklenili, da se združita. List

Naročajte, ponudite, zahtevajte in pijte samo **Tolstovrško slatino**,

ki je edina slovenska ter najboljša zdravilna in namizna kislava voda. Od vsakega zaboja plača podjetje v narodne namene in organizacije 20 v, kamor naročnik določi. Naslov: Tolstovrška slatina, pošta Guštanj, Koroško, kjer je tudi gostilna, letovišče in prenočišče. **Svoji k svojim!**

„Musavat“ preneha izhajati. Nova zedinjena stranka bo izdajala trikrat na teden glasilo „Znan“ (Čas). Jutri izide uradna izjava o združitvi.

Ogrska obstrukcija.

Budimpešta, 6. avgusta. Khuen Hedervary je poslal pravniška fakultetama obeh vseučilišč, vsem pravnim akademijam, pravnikiškemu društvu, sociološkima društvoma, ligi za volilno pravico, nekaterim agrarnim in industrijskim društvom, potem raznim političnim organizacijam, med temi tudi socialno demokratični stranki okrožnico, ki pravi, da je volilna reforma prva naloga ogrskega zakonodajstva, pa zato pozivlje omenjene korporacije, naj mu naznanijo svoje stališče o volilni reformi in utemeljitev svojih nazorov če tekom tega leta. — Opravičeno se smatra, da hoče Khuen Hedervary s to okrožnico vplivati na obstrukcijo, češ, da se vlada resno bavi z zahtevano volilno reformo.

Budimpešta, 6. avgusta. Včerajšnja seja je prinesla vladni stranki zopet blamažo. Justhova stranka je začasno ustavila obstrukcijo, tako da sta govorila khuenovski poslanec Issekutz in Justuovec Györfy o brambni predlogi. Popoldne je Justhova stranka zahtevala, da se konstatira, če je zbornica sklepna, pa se je pokazalo, da je večina vladnih poslancev odšla prespat vročino. Justhova stranka je vložila predlog, da ne more biti nihče izvoljen za poslanca, kdor sprejme kakšen naslov, orden ali pa kakršnokoli kraljevske odlikovanje.

Albanija.

Carigrad, 6. avgusta. Mir v Albaniji, kolikor je bil odvisen od pogajanj z Malisori, je definitivno. Turški poslanik na Cetinju potrjuje, da so se Malisori začeli vračati v domovino. Prvi so odšli prebivalci vasi Mataguš in zetske ravni v mesto Tuzi. Sinoči je sledila druga, danes zjutraj pa tretja skupina. Četrta gruča, približno 600 oseb, se pripravlja, da odkoraka še danes. Doslej se je vrnilo okrog 2000 oseb.

Solun, 6. avgusta. Neka grška četa je napadla albanskega prvaka Sajd Babadžan Zadeja na njegovem letovišču v Komradu. Dva njega spremljevalca sta ubita, Sajda so roparji odpeljali s seboj.

Podgorica, 6. avgusta. Arbanaško plemo Šalja je zapustilo svoja bivališča in se napotilo proti Črni gori. Vlada je ukazala mejnim oblastnikom, da prepreči njih prestop na črnogorska tla.

Mornariške stavke.

London, 6. avgusta. V londonski luki stanka 25.000 delavcev. Na ladjah je 500.000 koštrunov, 100.000 volovskih četrti, 100.000 zabojev jajc in 20.000 sodov masla, ki se ne morejo izkrcati. Jutri ali pojutrišnjem bo pomanjkanje živeža v Londonu že občutljivo.

Peterburg, 6. avgusta. Lastniki

prevoznih družb in tvrdk so sklenili, da odbijajo vse zahteve stavkajočih delavcev v luki. Načeloma pa so se izrekli za nezgodno zavarovanje in za to, da se obojelim delavcem izplačuje mezda.

Maročansko vprašanje.

Pariz, 6. avgusta. Francoska vlada je objavila izjavo, ki se močno razlikuje od oficijozne nemške izjave. Pravi namreč, da se je napetost v nemško francoskih razmerah ublažila, ker ne stoji Nemčija več na stališču, da se njene zahteve ne morejo skrčiti. Vendar pa je še velika razdalja med nemškimi in francoskimi koncesijami.

Pariz, 6. avgusta. Nova francoska izjava pravi, da so se načelna stališča nemške in francoske vlade vzajemno primerjala. Kombinacije in rešitve, ki bi mogle priti v poštev so sedaj predmet temeljitega študija francoske vlade.

Boj vlomilcev s policisti.

Berolin, 5. avgust. Po noči sta prišla dva tatova v neko hišo na gentinski cesti. Policija je dobila obvestilo. Redarja Hager in Weimann sta odšla z vratarjevo ženo in čuvajem v hišo. Na stopnicah so se srečali z vlomilcema. Z obeh strani so streljali z revolverji. Redar Hager je dobil strel v pljuča in je umrl na mestu. Eden vlomilcev se je sam ustrelil, drugi neki Willi Bernsel, se je vdal. Policijski predsednik Jagow je izdal oglas, da bo kaznoval vsakega redarja, ki se prepozno posluži orožja.

Perzija.

Peterburg, 6. avgusta. Iz Teherana poročajo, da se je Mohamed Ali že na 100 kilometrov približal glavemu mestu. Pod njegovim poveljništvom so trije vojaški oddelki, s katerimi se ne morejo kosati vladne čete. V Kermanšahu mu je prišel ves artiljerijski park brez boja v roke. Mohamed Ali hiti kakor more, ker se približuje mesec Ramazan, ko je vsak boj prepovedan.

Peterburg, 6. avgusta. Doslej še nepotrjene vesti pravijo, da so člani sedanje vlade iz strahu pred Mohamed Alijevo zmago zbežali.

Revolucija na Haitiju.

Novi Jork, 5. avgusta. Med pristaši Firminsa in Lecomta je te dni prišlo do različnih bojev. Dvajset oseb je ubitih, Angleški in nemški mornarji patrolirajo po ulicah. Med temi in prebivalstvom je prišlo do spopadov. Položaj je resen.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba Zarje.
Tiska Učiteljska tiskarna v Ljubljani.

Proda se

hišo s trgovino

na Vrhniki. Več pove o tem g. Jernej Černe na Vrhniki št. 265.

10 zapovedi

za zdravje in 10 zapovedi za kmetovalca, vsake posebej tiskane, dobi vsak človek zastoj v lekarni Trnkoczy zraven rotovža v Ljubljani. V tej lekarni se tudi oddajajo zdravila p. t. članom okr. boln. blagajne v Ljubljani, bol. zavodu c. kr. tob. tovarne in bolniške blagajne južne železnice.

Vsem našim sodrugom in prijateljem toplo priporočamo

gostilno Pavla Sanzin

v Škednju šte. 294.

Restavracija „International“

na Resljevi cesti št. 22

v neposredni bližini južnega kolodvora.

Vedno sveže pivo, dobra dojenjska vina kakor tudi gorka in mrzla jedila.



Na razpolago je vrt s kegljiščem in vsi slovenski, nemški, italijanski delavski listi. Shajališče sodrugov!

Na prijazen poset vabi

Marija Petrič,
gostilničarka.



ANTON BAJEC

cvetlični salon

Ljubljana, Pod Trančo šte. 2.

Velika zaloga suhih vencev

Izdelovanje šopkov in vencev, trakov z napisi itd. Zunanja naročila izvršuje točno.

Vrtnarija je na Tržaški cesti.

Brzjavni naslov: BAJEC, Ljubljana.

Konsumno društvo

za

Ljubljano in okolico

vpisana zadruga z omejeno zavezo

ima dosedaj sledeče prodajalne:

- I. v Šiški (v lastni hiši) Kolodvorska c.,
- II. na Viču (Glince, Tržaška cesta),
- III. v Ljubljani, Vodmat, Bohoričeva ulica,
- IV. v Ljubljani, Kolodv. okraj, Sodna ul. 4,
- V. v Ljubljani, Trnovo-Krakovo, Krakovski nasip 10,
- VI. v Tržiču na Gor. (pot proti Bistrici),
- VII. na Savi na Gorenjskem,
- VIII. na Jesenicah na Gorenjskem.

Pisarna je v Ljubljani, Šelenburgova ulica št. 6 II. — Uradne ure za stranke od 8.—1. ure popoldne.

Članov ima 1474, podpisanega kapitala 44.220 K, vplačanega 31.715 K; garancije 88.440 K.

Pristopi lahko vsak polnoleten konsument oz. konsumentinja; pristopnina 1 K, delež 30 K, ki se vplača lahko v obrokih. Pristopi se lahko v prodajalnah in v pisarni. Hranilne vloge se obrestujejo od dneva vložitve do dneva vzdiga po 5 %. — Dosedanje stanje hranilnih vlog 45.000 kron.

Cene v prodajalnah zmerne!

V letu 1910 — 4% dividende.

Blago sveže!

Francosko žganje „Diana“

je najbolje domače sredstvo

dobiva se pri vsakem boljšem trgovcu na deželi, ter v Ljubljani v lekarni g. Gabriela Piccoli in pri gosp.:



Franc Babič, Berjak & Šober, Viktor Cantoni, B. Cvančara, L. Češnovar, Marija Jemec, A. Jerše, Anton Kanc, Lod. Kotnik (Šiška), J. Krivic, Ant. Krisper, Leskovic & Meden, Antonija Mehle, Tomaž Mencinger, Josip Mihelič, J. Oblak, J. Perdan, V. Petričič nasl. J. Samec, Ivan Pintar (Šiška), J. Rosshäupl, A. Šarabon, F. Sark, M. Spreitzer, Franc Terdina, J. Vodnik (Šiška) pri „Konsumnem društvu“ za Ljubljano in okol.

Pivovarna Göss del. dr.

preje Maks Keber v Gössu

Zaloga v Spodnji Šiški

priporoča svoja piva
najboljše kakovosti v
sodcih in steklenicah